

**Jan Gurba, Leszek Gajewski,
Stanisława Hoczyk-Siwkowa, Irena
Kutyłowska, Andrzej Kutyłowski**

**Badania Zakładu Archeologii UMCS i
Archeologicznego Ośrodka
Badawczo-Konserwatorskiego w
Lublinie w roku 1975**

Rocznik Lubelski 19, 195-202

1976

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Lubelszczyzny, przedstawił *Niektóre postulaty w zakresie badań nad epoką kamienia i brązu na ziemi lubelskiej*. Prof. dr Eugeniusz Konik — dyrektor Instytutu Historii UBB we Wrocławiu, wytrawny znawca okresu wpływów rzymskich na ziemi „barbarzyńskiej” Europy, omówił *Potrzeby badań nad importami rzymskimi na Lubelszczyźnie*.

Dr Stanisława Hoczyk-Siwkova — adiunkt Zakładu Archeologii UMCS, przedstawiła *Problematykę badań nad wczesnośredniowieczną Lubelszczyzną*. Do referatu jej nawiązywał zorganizowany w dniu następnym — 7 grudnia, objazd terenowy, podczas którego zwiedzono teren wykopalisk w Chodliku, gdzie informacji o wynikach badań grodziska udzieliła dr S. Hoczyk-Siwkova, i w Kazimierzu Dolnym, gdzie rezultaty prac archeologicznych na terenie Zamku omówiła kierowniczką tamtejszych wykopalisk, mgr Maria Supryn z Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PKZ w Lublinie.

Dwudniowe obrady archeologów przypomniały zainteresowanym osiągnięcia — nielicznego co prawda — lubelskiego środowiska archeologicznego oraz wykazały główne potrzeby badań nad historią starożytną i średniowieczną Lubelszczyzny.

Jan Gurba

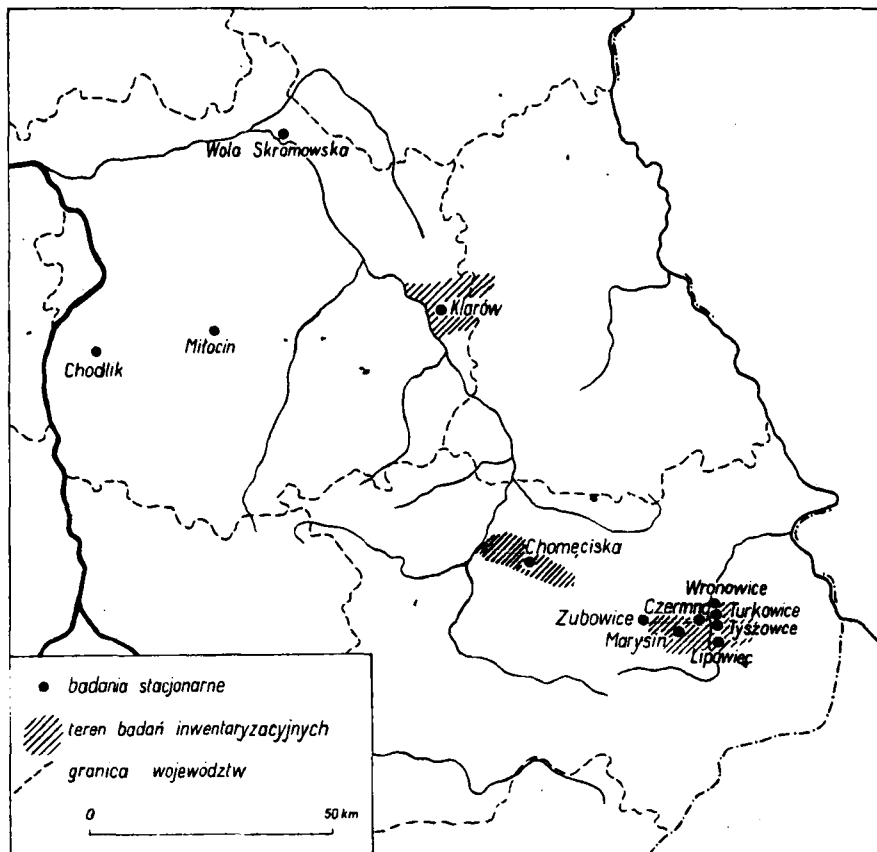
BADANIA ZAKŁADU ARCHEOLOGII UMCS I ARCHEOLOGICZNEGO OŚRODKA BADAWCZO-KONSERWATORSKIEGO W LUBLINIE W ROKU 1975¹

Najważniejsze wyniki badań archeologicznych w 1975 r. dadzą się streścić w sposób następujący (ryc. 1 na s. 196):

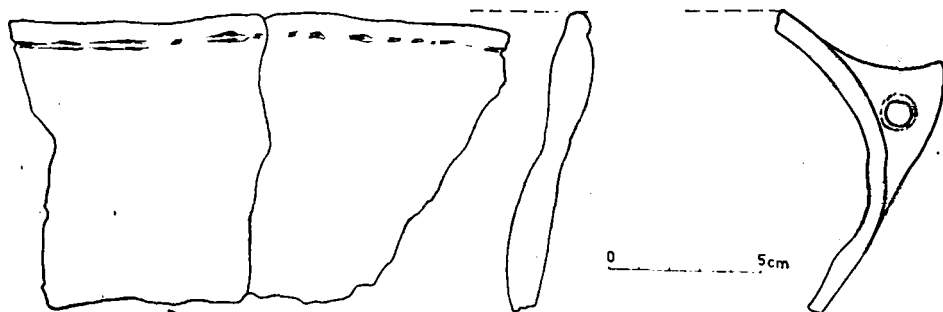
Dla starszych okresów neolitu uzyskano materiały dotyczące wczesnorolniczych kultur z cyklu południowych w Lipowcu (woj. zamojskie), gdzie stwierdzono ślady osad kultur ceramiki wstęgowej rytej, wołyńsko-lubelskiej ceramiki malowanej oraz lądzielskiej, i we Wronowicach-Paprzycach — wołyńsko-lubelskiej kultury ceramiki malowanej. Badania nad kulturą pucharów lejkowatych w Turkowicach (woj. zamojskie) dostarczyły po raz pierwszy w zasięgu tzw. grupy południowo-wschodniej (ryc. 2 na s. 196) dane odnoszące się do jej wczesnej (AB wg J. C. Beckera) fazy.

Inne osady kultury pucharów lejkowatych rozkopywano w Chomęciskach Dużych (woj. zamojskie) i Klarowie (woj. lubelskie). Nadto w Miłocinie-Kolonii (woj. lubelskie) rozpoczęto badania cmentarzyska, w obrębie którego odsłonięto duży fragment grobowca megalitycznego typu „grobowców kujawskich” z konstrukcją zło-

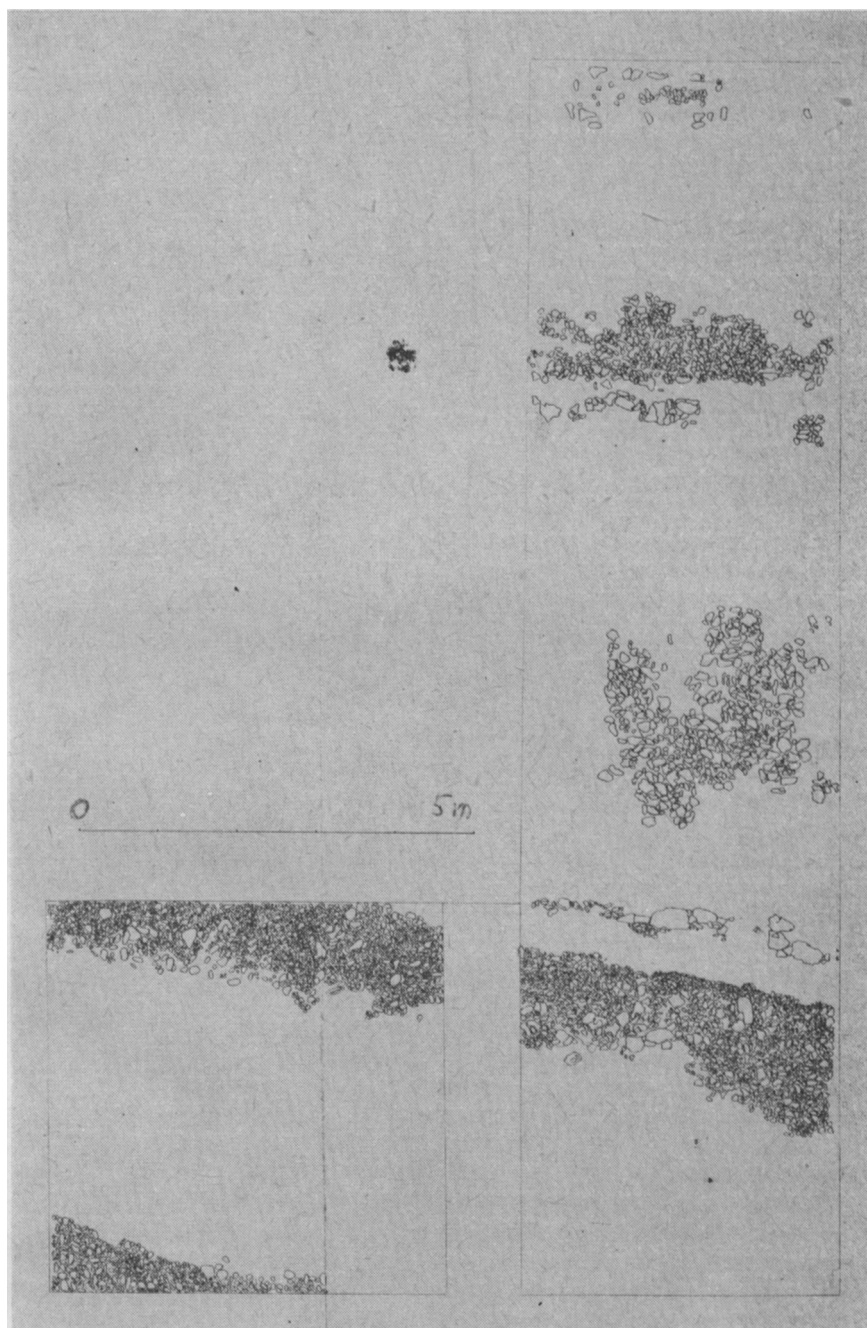
¹ Na mocy porozumienia rektora UMCS z wojewodą lubelskim utworzono z dniem 1 I 1975 r. Archeologiczny Ośrodek Badawczo-Konserwatorski w Lublinie. Po zmianie podziału administracyjnego kraju na podstawie porozumień odrębnych z wojewodami: chełmskim, białkopodlaskim i zamojskim działalność Ośrodka poszerzono na nowo powstałe województwa. Ośrodek przejął na siebie wszystkie czynności Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dotyczące ochrony zabytków archeologicznych i badań konserwatorskich. Skład osobowy Ośrodka związanego ściśle z Zakładem Archeologii UMCS stanowią pracownicy Zakładu i oddelegowani pracownicy Biura Dokumentacji Zabytków w Lublinie. Do zakresu działania Ośrodka należy m. in. udział w kształceniu kadr w zakresie konserwatorstwa archeologicznego na potrzeby gospodarki i kultury Lubelszczyzny przede wszystkim, traktując obszary większych inwestycji jako bazę ćwiczeniową dla studentów archeologii UMCS.

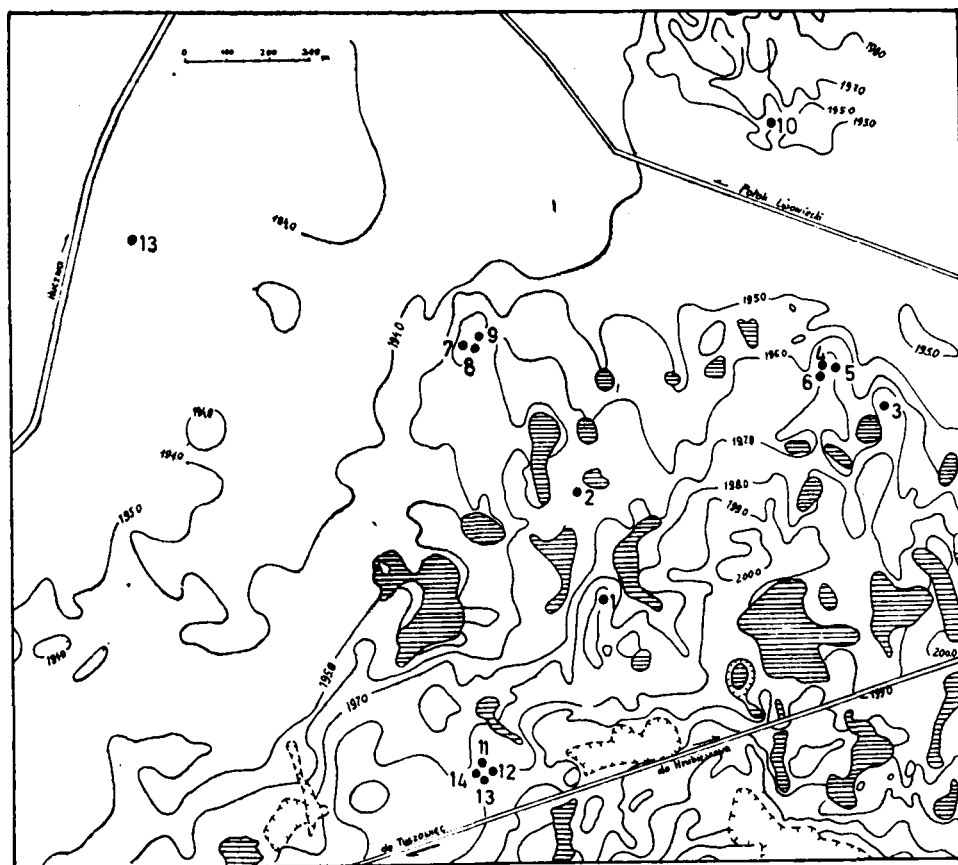
Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk badanych w 1975 r. (rys. Włodzimierz Zieliński)

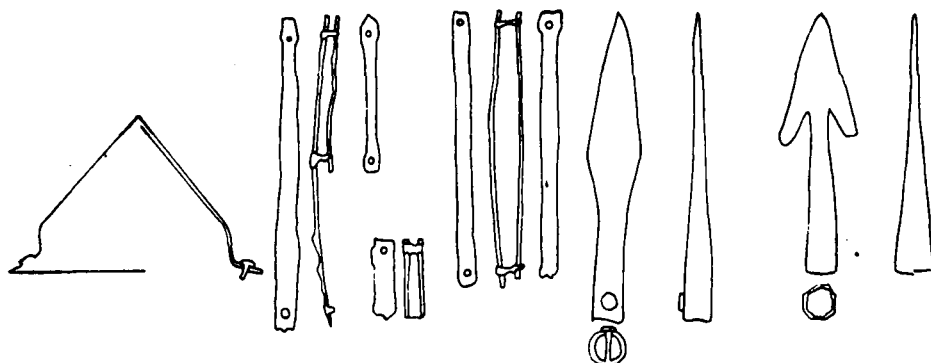
Ryc. 2. Turkowice, woj. zamojskie. Ceramika kultury pucharów lejkowatych (rys. Ryszarda Jać)

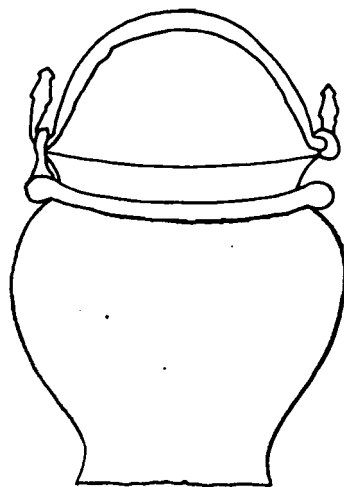
Ryc. 3. Miłocin, woj. lubelskie. Konstrukcja kamienna grobowca kultury pucharów lejkowatych (rys. Ryszarda Jać)

Ryc. 4. Tyszowce-Pastwiska, woj. zamojskie. Plan sytuacyjny kurhanów: 3 — badany kurhan kultury trzcinińskiej. Zakresowano zagłębienia bezodpływowe (rys. Andrzej Kokowski)

Ryc. 5. Wola Skromowska, woj. lubelskie. Wyposażenie grobu kultury wenedzkiej (rys. Ryszarda Jać)

Ryc. 6. Zubowice, woj. zamojskie. Naczynie brązowe (rys. Ryszarda Jać)

żoną, ziemno-kamiennieo-drewnianą. Na specjalną uwagę zasługuje fakt występowania w grobie bryłek ochry (ryc. 3 na s. 197).

Nie mniej liczne są ślady osadnictwa należące do kultury trzcinieckiej. Poza częstymi pozostałościami obozowisk (m. in. Tyszowce—Pastwiska, Marysin — woj. zamojskie) odkryto rozległą osadę we Wronowicach—Paprzycach (woj. zamojskie), na której wyeksplorowano interesujące skupisko naczyń datowane na okres A2—B1 (wg H. Reineckeego i J. Willvonsendera). W Tyszowcach na „Pastwiskach” (woj. zamojskie) rozkopano kopiec, który zawierał pochówek należący do kultury trzcinieckiej z okresu B1 (ryc. 4 na s. 198).

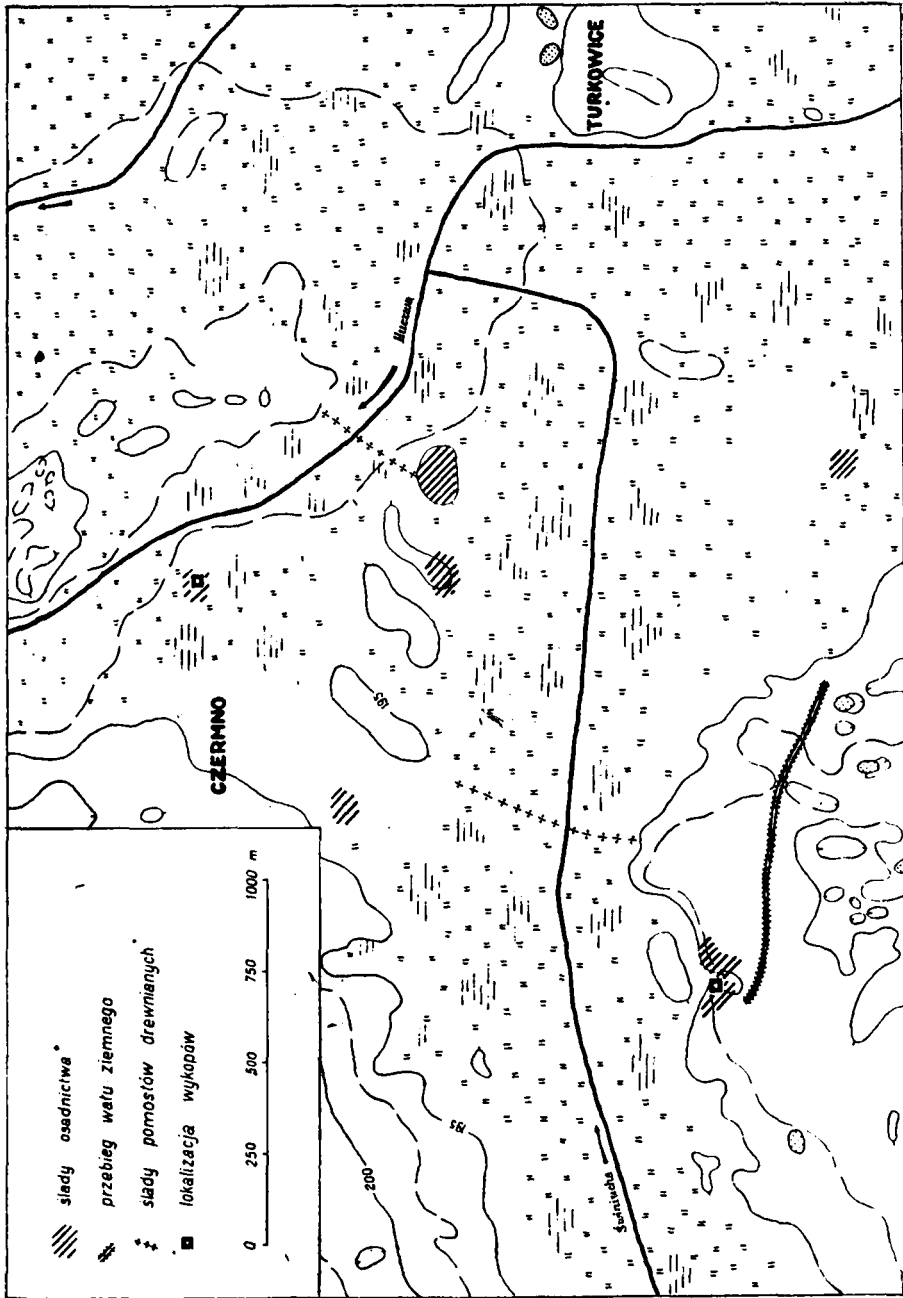
W czasie badań w Czermnie—Kolonii, Tyszowcach, Turkowicach i Marysinie (woj. zamojskie) stwierdzono występowanie nie wyróżnianej wcześniej ceramiki z epoki brązu — wczesnego okresu epoki żelaza, zdobionej ornamentem paznokciowym oraz perełkowym („żemčużyny” ros. arch.), charakterystycznym dla współczesnych kulturze łużyckiej tzw. kultur okresu przedscytyjskiego i scytyjskiego Ukrainy.

W Woli Skromowskiej (woj. lubelskie) stwierdzono istnienie grobów ciałaopalnych z bronią kultury wenedzkiej z samego początku III w. Cmentarzysko to jest pierwszym z tego okresu odkrytym w dolinie Wieprza (ryc. 5 na s. 198).

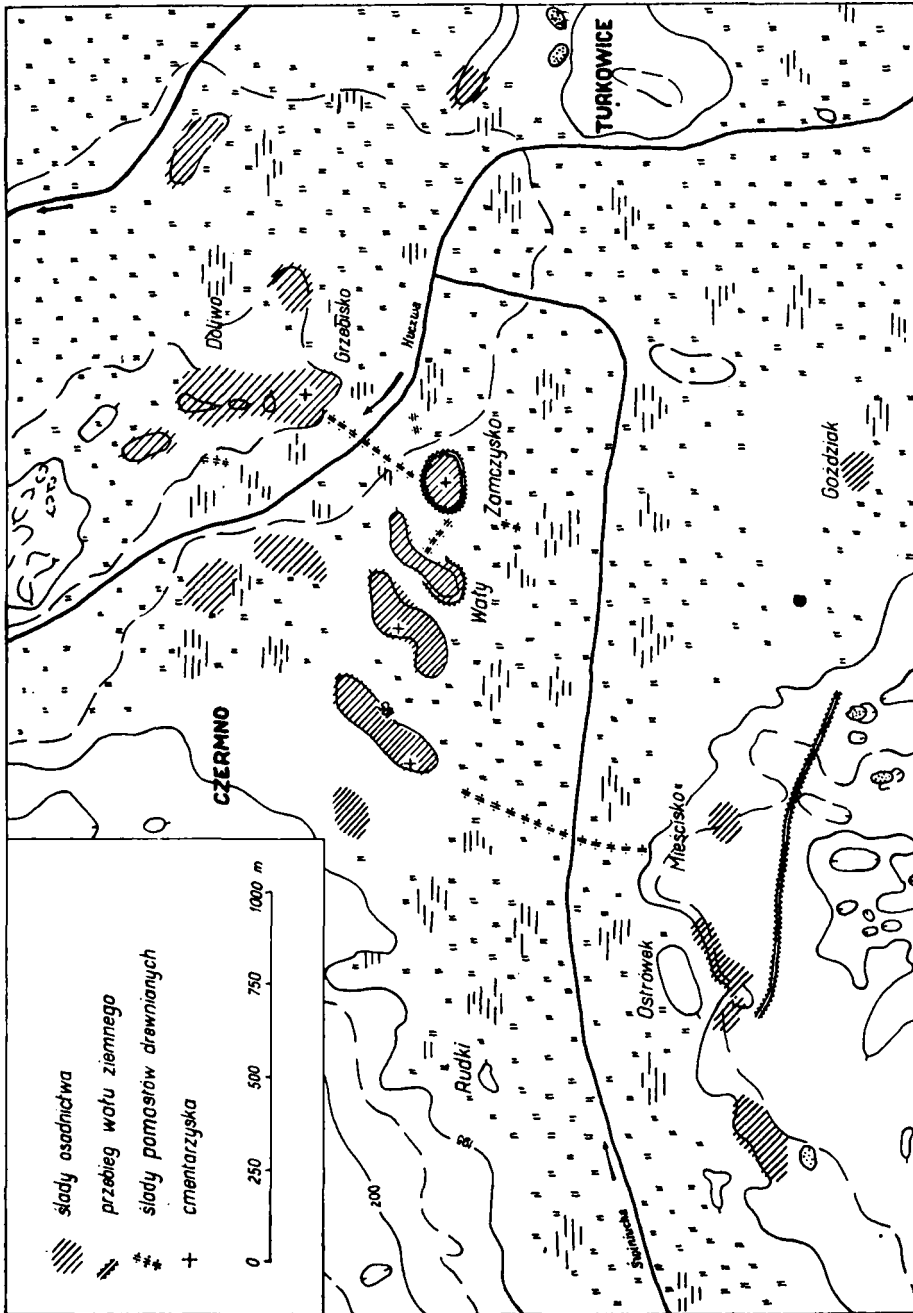
Wspomnieć należy jeszcze o odkryciu brązowego naczynia typu 28 Eggersa z połowy I w. n.e., użytego jako popielnica, na cmentarzysku w Zubowicach (woj. zamojskie), w niedalekim sąsiedztwie miejsca odkrycia w 1948 r. słynnego skarbu denarów rzymskich z końca II w. n.e. (ryc. 6).

Najistotniejszych danych dostarczyły badania obiektów osadniczych z wczesnego średniowiecza. W Chodliku (woj. lubelskie) badania ustaliły istnienie i zasięg osadnictwa podgrodowego na południe od grodziska oraz dostarczyły dalszych obserwacji dotyczących szczegółów konstrukcji wałów.

Głównym osiągnięciem prac nad zespołem osadniczym w Czermnie było ustalenie dwu zasadniczych faz kolejnego zasiedlenia terenu. Stwierdzono ślady osadnictwa starszego niż połowa X w. (ryc. 7 na s. 200). Zaliczyć tu należy osady bronione od południa wałem zaporowym z przebiegającym przed nim parometrowej szerokości rowem. W Kolonii Czermino zbadano (na stanowisku „Jamiska”) dwa pomieszczenia typu magazynowego, datowane na przełom VIII/IX w., ślady obiektów

Ryc. 7. Czermino, woj. zamojskie. Topografia zespołu osadniczego pierwszej fazy — sprzed połowy X w. (rys. Włodzimierz Zieliński)

Ryc. 8. Czermino, woj. zamojskie. Topografia zespołu osadniczego drugiej fazy — od połowy X do połowy XIII w.

osadniczych z tego czasu stwierdzono również w wykopach w rejonie dzisiejszego ujścia Siniuchy. Szczegółowe badania terenowe dostarczyły materiały do ściślejszego niż dotychczas określenia zasięgu poszczególnych elementów osadnictwa „Czerwienia” i jego chronologicznego rozwarstwienia (ryc. 8 na s. 201).

Kontynuacja wykopalisk na stanowisku Wronowice-Doliwo przyniosła dalsze materiały do poznania cmentarzyska z grobami płaskimi szkieletowymi i ich datowania” i jego chronologicznego rozwarstwienia (ryc. 8 na s. 201).

Obok badań stacjonarnych prowadzono zakrojone na szeroką skalę archeologiczne poszukiwania terenowe w dorzeczach rzeki Swinki, Farens, Siniuchy, Huczwy, Potoku Lipowieckiego i Mogilnicy, w czasie których zinwentaryzowano ponad 100, w większości nie notowanych w literaturze stanowisk.

Badania w 1975 r. dostarczyły nowe, ważne materiały do rekonstrukcji obrazu starożytnego i wczesnośredniowiecznego osadnictwa w Lubelskiem.

*Jan Gurba, Leszek Gajewski
Stanisława Hoczyk-Siwkowa
Irena i Andrzej Kutylowscy*

POLSKO-FRANCUSKO-WĘGIERSKIE KOŁOKWIUM NA TEMAT SZLACHTY XVI—XVIII WIEKU

(Lublin, 3—7 czerwca 1975 roku)

W dniach 3—7 czerwca 1975 r. odbyło się w Lublinie kolokwium polsko-francusko-węgierskie poświęcone szlachcie XVI—XVIII w. Zorganizowane przez Instytut Historii PAN w Warszawie (prof. dr A. Wyczański) oraz Instytut Historii UMCS (prof. dr A. Kersten) obradowało na terenie Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. W przygotowaniu kolokwium brali również udział: doc. dr A. Sucheni-Grabowska, mgr B. Grosfeld, mgr M. Kruczkowska z PAN oraz dr A. Witusik z UMCS. Ze strony francuskiej wzięli w nim udział: prof. Jean Meyer z uniwersytetu w Rennes, prof. Denis Richet, Guy Chaussinand-Nogaret z École Pratique des Hautes Études w Paryżu, Jean-Marie Constant z uniwersytetu Paris I, Roger Chartier, Marie Flandrin z uniwersytetu Paris IV; stronę węgierską reprezentował prof. E. Fügedi z GUS w Budapeszcie. Przybyli liczni przedstawiciele polskiego środowiska naukowego, m. in. profesorowie: A. Gieysztor, M. Szczaniecki z UW, W. Czapliński z UW, A. Gierowski z UJ, Z. Libiszowska z UŁ, M. Bogucka z PAN, J. Kłoczowski z KUL.

Podczas czterodniowych obrad i dyskusji, które toczyły się w języku francuskim, przedstawiono szereg interesujących obradujące strony problemów. Naukowcy francuscy i polscy przedstawili kolejno dwanaście referatów.

Referaty francuskie obejmowały tematykę o charakterze monograficznym; w dużym stopniu były to fragmenty aktualnie prowadzonych badań naukowych. Interesujące metody badań demograficznych dotyczące społeczeństwa francuskiego na podstawie m. in. dokumentów notarialnych przedstawił prof. J. Meyer w referacie *Demografia szlachty francuskiej i jej udział w życiu ekonomicznym XVI—XVIII w.* O życiu szlachty w regionie basenu paryskiego mówił J. M. Constant: *Szlachta Beauce XVI—XVIII w.*, zaś G. Chaussinand-Nogaret zajął się drogami dochodzenia do szlachectwa społeczeństwa francuskiego w XVIII w. W sposób nader interesu-